

Bereczki Zsolt László: Biztonság a büntetés-végrehajtásban c. doktori értekezésének ismertetője

A bűnözés Magyarországon a rendszerváltozás óta robbanásszerűen növekedett. Az ismertté vált bűncselekmények többsége a lakosság vagyon- és személyi biztonságát közvetlenül sérti, az életminőséget kedvezőtlenül befolyásolja.

A társadalom biztonságának egyik fontos terepe a büntetés-végrehajtás.

Egyrészt a fogva tartás okán megóv egyes nemkívánatos személyek további bűncselekményének elkövetésétől, másrészt a reintegráció megkezdésének alapvető terepe.

A fogva tartás biztonságát alapvetően két tényező befolyásolja, a statikus és a dinamikus biztonsági tevékenységek.

Tudományos kutatásaimon alapuló doktori értekezésemben a következő, ezidáig mások által fel nem tárt eredményeket rögzítettem:

- Definiáltam a biztonsági rendszer fogalmát, elemeit, meghatároztam a statikus és dinamikus biztonsági tevékenységek módszereit.
- Behatároltam a jelenlegi büntetés-végrehajtási rendszer legfontosabb működési problémáit, a fejleszteni szükséges területeket.
- Elemeztem a büntetés-végrehajtási rendszerek működését, a különböző biztonsági fokozatú intézetek és intézmények üzemeltetésének elméleti és gyakorlati problémáit.
- Nemzetközi tapasztalataim és kutatásaim alapján javaslatokat fogalmaztam meg a biztonsági rendszer költség-hatékony fejlesztésére az Európa Uniós operatív programokkal összhangban.
- Bizonyítottam, hogy a biztonsági rendszerek és tevékenységek egyike sem létezhet a másik nélkül, kölcsönösen kiegészítik egymást, ezért fejlesztésük is csak összhangban képzelhető el. A magyarországi biztonsági fejlesztések statikus irányba történő hangsúly-eltolódása maga után vonja a dinamikus rendszer fejlesztésének szükségességét.”

A büntetés-végrehajtás biztonságát nem lehet a büntetés-végrehajtási intézet biztonságával azonosítani, hiszen nem kívánt események az intézet területén kívül, pl. előállításnál, szállításnál, külső munkáltatásnál is történhetnek.

A büntetés-végrehajtás intézet biztonsága is két nagy, különálló területre, a külső és a belső biztonságra bontható fel. A külső biztonság a hagyományos szakmai szóhasználatnál élve objektumvédelemnek nevezett terület. A büntetés-végrehajtásnál azonban az objektumvédelem nem csak a külső támadások elleni védekezésről szól, hanem a belülről kifelé irányuló kitörési kísérletek szökések, támadások elhárítását is jelenti.

A büntetés-végrehajtás biztonságának másik fő eleme a belső biztonság, amely nem kizárólag a belső területek védelmét, hanem hangsúlyozottan a rend fenntartását jelenti a körleteken, munkahelyeken, tantermekben és általában azokon a helyszíneken, ahol fogva tartottak tartózkodnak.

Bár kétségkívül szükséges és fontos részei a büntetés-végrehajtási intézeteknek a különféle biztonságtechnikai eszközök, a falak, fegyverek és rácsok, azért az egyértelmű minden olyan ember számára, aki fegyörként már egy kis időt eltöltött a büntetés-végrehajtásnál, hogy a fogvatartottak jó része – az egészen veszélyes szervezett bűnözők és a szociopáták kivételével – leginkább nem a falmászástól való félelmében nem próbálja meg a szökést.

A fogvatartottak kontrolljának leghatékonyabb eszköze a kommunikáción alapul. Az a fajta biztonsági rendszer, amely mindazon tevékenységek összességét magába foglalja, ami a fogvatartottak személyiségének, viselkedésének, társas viszonyainak megismerésén, megértésén és befolyásolásán alapul, dinamikus biztonsági rendszernek nevezzük.

A dinamikus biztonsági rendszer működtetésének két alappillére van: a személyzet állandó jelenléte e fogvatartottak között, illetve a kommunikációs készségek megfelelő színvonala.

A dinamikus biztonság egyértelműen azokon a személyeken múlik, akik közvetlenül a fogvatartottakkal foglalkoznak, illetve azoktól a személyektől, akik a büntetés-végrehajtási intézeteket üzemeltetik. Így például közvetlen hatása van a dinamikus biztonságra a körleten szolgálatot teljesítő körletfelügyelőknek, nevelőknek, szociális ügyintézőknek, pszichológusoknak, lelkészeknek, munkáltatási felügyelőknek és termelésirányítóknak, de közvetlen hatása van az egészségügyi szolgálatban dolgozóknak és a gazdasági szakterületen dolgozóknak is. Ahogyan azt a régi fegyörök mondták: „ha a rabnak tele van a hasa és el van foglalva, nincs vele baj”.

Sokan nem sorolják a dinamikus biztonsági rendszer részéhez az ellátó, üzemeltető, vagy egészségügyi rendszereket, pedig itt is a folyamatos és megfelelő kommunikáció, a felmerült problémák kezelése az, amely nagymértékben hozzájárulnak egy intézet biztonságához.

Az értekezés részletesen elemzi a statikus biztonsági rendszer részeit és viszonyát a büntetés-végrehajtási biztonsághoz.

A statikus biztonság azon eszközök, eljárások és tevékenységek összessége, amelyek a fogva tartottak biztonságra veszélyes cselekedeteinek fizikai megakadályozására és megszüntetésére vonatkoznak. A statikus biztonság egyrészt a személyi állomány ilyen irányú tevékenysége másrészt az e célt szolgáló anyagi-technikai eszközök, eljárások összességét jelentik.

A dolgozatban történeti keretbe ágyazottan, a jogszabályi háttér ismertetésével és a jövőkép felvázolásával szándékozom rámutatni a lehetséges fejlesztési irányokra.

A témában folytatott évtizedes szakmai-kutatói tevékenységemet annak rendeltém alá, hogy értekezésem során valóban olyan tudományos eredményeket érjek el, melyek a büntetés-végrehajtás szakmai tevékenység gyakorlati fejlesztését szolgálják.

Bereczki Zsolt László